

ARAÇLI POLİS TAKİPLERİ: TÜRKİYE VE TEKSAS BAĞLAMINDA KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

A Comparative Study of Police Vehicular Pursuits in Turkey and Texas

Kadir AKYÜZ*

Özet

Araçlı polis takipleri uzun zamandan beri suçla mücadele ve birey hakları bağlamında tartışmalara konu olmaktadır. Dikkatsiz ve özensiz yapılan araçlı takipler masum sivillerin hayatını tehlikeye düşürüp yaşama hakkı da dâhil olmak üzere temel bireysel hakları ihlal edebileceği gibi, bu takiplerin yapılmaması da suçla mücadeleyi zaafa uğratarak ciddi güvenlik tehditleri oluşturabilecektir. Bu çalışma, etkin takip politikaları geliştirilmesine katkı sağlamak amacıyla Türk ve Teksas polislerinin takiplerle ilgili davranış şekillerini analiz etmektedir. Elde edilen bulgulardan, Türk ve Teksas polisleri arasında araçlı takiplere verdikleri önem açısından istatistikî anlamlılık düzeyinde bir fark olmadığı ve her iki kolluğun da takipleri suçla mücadelenin önemli bir yolu olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, uygulanan takip politikaları açısından (örneğin takip modelleri, takibe son vermek için kullanılan yöntemler ve takip sırasında silah kullanma eğilimi gibi konularda) önemli farklılıklar olduğu görülmektedir. Ayrıca araştırmanın bulguları, hem Türk hem de Teksas polisi açısından psikolojik unsurların araçlı polis takiplerinin önemli bileşeni olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Araçlı polis takipleri, Takiplerin hukuki yönü, Takip politikaları.

Abstract

Vehicular police pursuits have long been a hot debate in terms of crime prevention and individual rights. While it is obvious that reckless and negligent pursuits can place innocent civilians in danger and violate their basic rights such as the right to life. In

* Dr., Kars Emniyet Müdürlüğü, kadirakyuz54@hotmail.com

addition, the lack of these pursuits can pose serious security threats for crime prevention. Present study assessed the pursuit attitudes of police officers in Turkey and Texas in order to develop effective pursuit policies. This research indicates that there is no significant difference between Turkish and Texas police in terms of the extent to which they attach importance to vehicular pursuits suggesting that vehicular pursuits are viewed as an essential way of crime-fighting by both countries' law enforcement officials. However, there are significant characteristic differences for the pursuit policies such as the pursuit policy models, the way to terminate a pursuit and tendency to use deadly force. Moreover psychological factors are found to be significant components of police pursuits for both Turkish and Texas police.

Key Words: Police vehicular pursuits, Legal aspects of pursuits, Pursuit policies.

Giriş

Kanun uygulayıcıların suç ve suçlu ile mücadelede kullandıkları çok farklı yol ve yöntemler bulunmaktadır. Bunlar bazen kamuoyunun fazla bilgi sahibi olmadığı gelişmiş teknoloji ve tekniklerin kullanıldığı polisiye yöntemleri, bazen de hayli aşina olduğu klasik yöntemleri içermektedir. Klasik yöntemlerden belki de medya aracılığı ile en çok gündeme gelenlerden biri de, polisin kaçmakta olan bir şüpheliyi yakalamak için başlattığı suçlu-polis kovalamacası olarak da adlandırılan araçlı polis takipleridir.

Araçla yapılan polis takiplerinin iki önemli yönü vardır. Bunlardan ilki, suçlu ya da şüphelilerin yakalanarak kamu güvenliğinin sağlanması; diğeri ise, gerekli özenin gösterilerek zor kullanımın kanuni sınırlarının aşılması ve belki de ölümcül kazalarla sonuçlanabilecek fevri ve kontrolsüz uygulamalardan kaçınılmasıdır.

Araçla yapılan polis takipleri sonucu meydana gelen ölüm, yaralanma ve maddi hasarlara ilişkin daha önce yapılmış birçok akademik çalışma mevcuttur (Fennessy, Hamilton, Joscelyn ve Merritt, 1970; California Highway Patrol, 1983; Beckman, 1986; Patinkin ve Bingham, 1986; Alpert ve Dunham, 1988; Oechsli, 1990; Auten, 1991; Charles, Falcone ve Wells, 1992; Crew, Fridell ve Pursell, 1995; Payne ve Fenske, 1997; Crew ve Hart, 1999). Çoğunlukla Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılmış bu çalışmalarda birbirine yakın sonuçlar elde edilmiştir. Örneğin Crew ve Hart'ın (1999) yaptığı kapsamlı çalışmada, analiz edilen toplam

6773 polis takibinin %25.5'inin kaza ile, %15.8'inin yaralamalı kaza ile ve %0.2'sinin ölümlü kaza ile sonuçlandığı ifade edilmiştir. Kaliforniya polislerinin yaptığı bir çalışmada (1983), 6 aylık süre içerisinde yapılan toplam 683 takip analiz edilmiş ve yapılan analizler takiplerin %29'unun kaza ile, %11'inin yaralamalı kaza ile ve % 1'inin ise ölümlü kaza ile sonuçlandığını göstermiştir. Alper ve Dunham (1988) ise çalışmalarında analiz ettikleri toplam 959 polis takibinin %33'ünün kaza ile, %17'sinin yaralamalı kaza ile ve %0.7'sinin ise ölümlü kaza ile sonuçlandığı sonucuna varmıştır. Polis takiplerine ilişkin diğer bir çalışmada ise, Crew vd. (1995) analiz ettikleri toplam 4349 takipten %43'ünün kaza ile, %12.1'inin yaralamalı kaza ile ve %0.1'inin de ölümlü kaza ile sonuçlandığını ifade etmiştir. Hicks'in (2003) çalışmasında incelediği tüm sonuçların ortalaması değerlendirildiğinde yapılan araçlı polis takiplerinde, ortalama kaza oranının %31.36, yaralamalı kaza oranının %11,6 ve ölümlü kaza oranının da %1 civarında olduğu söylenebilir. Türkiye'de her ne kadar araçlı polis takipleri, takip sırasında meydana gelen ölümler ya da yaralanmalar yüzünden zaman zaman gündeme gelse de, yazarın bilgisi dâhilinde bu konuda bu güne kadar Türkiye'de yapılmış herhangi bir akademik çalışma bulunmamaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, araçlı polis takipleri ile ilgili olarak kamuoyu, medya ve kanun uygulayıcıları farklı yaklaşım ve görüşler ortaya koyabilmektedir. Bazı görüşlere göre polisin kaçmakta olan bir suçluyu ve şüpheliyi -zaman zaman ölümcül riskler de alarak- yakalamaya çalışması son derece doğal ve görevi gereğidir. Ancak araçlı polis takiplerinin doğası düşünüldüğünde, bu takiplerin her zaman sorunsuz ve kanun uygulayıcıların istediği şekilde sonuçlanmadığı görülmektedir. Yapılan takip, kaçmakta olan şüphelinin ölümü veya yaralanması ile neticelendiğinde, bu durum kanun uygulayıcılar açısından ağır hapis cezaları da dâhil, son derece ciddi sonuçlar doğurabilmektedir. Araçla yapılan polis takiplerinin hem kamu güvenliğine ve hem de bireysel hakların ihlaline bakan yönleri olduğu için, bu konuda standart ve etkin politikalar üretmek daha da önemli hale gelmektedir.

Bu makale, araçlı polis takipleri ile ilgili olarak yapılabilecek çalışmalara ışık tutmak ve politika belirleyici konumdaki yetkililer için bir referans noktası oluşturabilecek, veriye dayalı bilginin üretilmesini sağlamak amacını gütmektedir. Yapılan analizlerle öncelikle Türk kolluk görevlilerinin araçlı takiplerle ilgili uygulama, görüş ve eğilimleri tespit edilmiş, daha sonra da farklı bir bakış açısı sağlaması açısından Amerika'nın Teksas eyaleti kolluk görevlilerinin konu ile ilgili uygulama, görüş ve eğilimleri tespit edilerek iki farklı ülkenin güvenlik teşkilatları

arasındaki uygulama ve yaklaşım farklılıkları analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmanın amacı, hiç bir şekilde şu veya bu teşkilatın uygulamalarının daha doğru olduğunu vurgulamak değil, farklı kanuni yükümlülükler çerçevesinde çalışan farklı iki kolluk teşkilatının uygulamalarını kanuni perspektifi de içine katarak karşılaştırmak ve bu şekilde konu ile ilgili daha doğru politikalar üretilmesine yardımcı olabilecek çıkarımlar yapmaktır.

1. Araçlı Polis Takipleri

Uluslararası Polis Şefleri Derneği tarafından araçlı polis takipleri “belirli taktikler kullanarak aracıyla kolluktan kaçmaya teşebbüs eden şüphelilerin yetkili ve görevli motorize ekipler tarafından yakalanması için gösterilen aktif çaba” olarak tanımlanmıştır (Hicks, 2006). Kamuoyunun polis takipleri ile ilgili görüşleri genellikle medya tarafından şekillendirilmekte ve insanlar popüler medya aracılığı ile polis araçlarından süratle kaçan ve bunu yaparken öncelikle kendisinin, daha sonra da takip eden polislerin veya yol güzergâhındaki üçüncü şahısların hayatlarını tehlikeye atan şahısların görüntülerine tanık olmaktadır.

Şüpheli şahısların yakalanması için başlatılan bu araçlı takipler açısından en kritik nokta; genellikle her şey birden ve çok hızlı geliştiği için takibi yapmakta olan polislerin, takibi sürdürüp sürdürmeyeceğine ve takibi en güvenli şekilde nasıl yakalama ile sonlandırabileceğine dair karar verirken, benzer birçok polisiye olayda olduğu gibi çok süratli davranmak zorunda olmalarıdır. Dolayısı ile takibi yapmakta olan görevlilerin bazen en doğru kararı verebilmek için sadece saniyeleri söz konusudur.

Ayrıca araçlı polis takiplerinin doğası gereği, birçok durumda başlatılan takibin ne tür tehlikeler doğuracağını önceden kestirmek oldukça zordur (Hicks, 2006). Bu bağlamda Beckman’a (1986) göre hızı, mesafesi ve süresi ne olursa olsun, genel olarak değerlendirildiğinde hiç bir takip güvenli değildir ve bu yüzden takiplere ihtiyatlı yaklaşılmalıdır. Tüm bunlara bir de takip sırasında, ya da sonucunda ortaya çıkabilecek zor kullanım hakkının aşılması (zor kullanım sınırını aşan silah kullanımı vs.) ya da bireysel hakların ihlali gibi muhtemel iddia ve suçlamalar eklenince, bu konuda görevlilere yol gösterici, standart ve etkin politikalar belirlemek kolluk açısından daha da önemli hale gelmektedir. Bununla birlikte araçlı polis takiplerine ilişkin olarak net ve kesin

çizgilerle çerçevelenmiş politikalar üretmenin çok kolay olmadığını da baştan kabul etmek gerekir.

Araçlı polis takiplerinin bir diğer önemli yönü de takip sürecinde yaşanan psikolojik baskıdır. Bu psikolojik baskı hem kovalayan ve hem de kaçan taraf açısından geçerlidir. Çünkü bir taraftan kaçmakta olan şahıs yakalanmamak için alabildiğine risk alırken, diğer taraftan takibi yapmakta olan görevliler de görevlerini yapma düşüncesi ile, kaçmakta olan şüpheliyi bir şekilde yakalayınca kadar takibi sürdürme konusunda ısrarcı olmaktadırlar. Bu durumda onlar da en az kaçmakta olan şüpheliler kadar ciddi riskler almaktadırlar. Sonuç olarak bir kısır döngü içerisinde, kaçan şahıs hızını arttırdıkça takibi yapan kolluk aracı da çoğu zaman risk analizi yapmaksızın çok yüksek seyir hızına ulaşabilmektedir (Plesko, 2007).

Görevli memurların hayati risk alma pahasına neden takipleri sürdürmekte ısrarcı olduklarıyla ilgili yapılan araştırmalara göre; birçok memur yapılan anketlerde bir kere takibi başlattıktan sonra bu takibe son vermenin kendileri için oldukça zor olduğu konusunda hemfikir olmuşlardır. Bu noktada memurların çoğu, takip başladıktan sonra şüpheli ile kendileri arasında kazanma içgüdüsüne dayalı, dozu giderek artan kişisel bir mücadele içerisinde girdiklerini ve yüksek heyecan içeren bu durumun çoğu zaman yapılan takip sırasında doğru kararlar vermelerini olumsuz yönde etkilediğini ifade etmişlerdir (Charles, 1992). Aynı konuda, Homant ve Kennedy (1994), takibin tam anlamıyla mesleki gurur meselesi yapılarak, takipler sırasında memurların kendilerini aşırı derecede şüpheliyi yakalamaya odakladıklarından genellikle kişisel güvenlik konusunun ihmal edildiğini ifade etmişlerdir.

Araçlı polis takipleri ile ilgili yaklaşımlar birimlere ve birim yöneticilerine göre değişebilmekle birlikte genel olarak üç temel model söz konusudur. Bunları; görevli memurun inisiyatifine dayalı politikalar, kısıtlayıcı politikalar ve yasaklayıcı politikalar olarak tanımlamak mümkündür (Fennessy, Hamilton, Joscelyn ve Merritt, 1970).

Bazı görüşlere göre, polis takipleri ile ilgili doğabilecek riskleri en aza indirmenin yolu, polis departmanları tarafından bu konuda kısıtlayıcı tedbirler almaktır. Örneğin, bu görüşten hareketle, Miami-Dade Polis Departmanı sadece ağır cezayı gerektiren bir suça ilişkin olarak kaçmakta olan şüphelilerin yakalanması için yüksek hızlara ulaşan takiplerin yapılmasına izin vermiş, bunun dışındaki takiplerle ilgili olarak kısıtlayıcı önlemler almış ve yapılan bu düzenlemeler sonucu bu departman bölgesinde yapılan takiplerde toplamda yüzde 82’lik bir azalma olmuştur

(Best ve Eves, 2005). Bu durum doğal olarak takibe dayalı olarak yaşanan yaralanma ve kazalarda da ciddi bir düşüşü beraberinde getirmiştir. Diğer taraftan, Omaha Polis Departmanı yapılan takipleri tamamen görevli memurun inisiyatifine bırakan bir yaklaşımı benimsediğinde, bir yıl içinde yapılan araçlı polis takiplerinde yüzde 600'e varan bir artış olmuştur (Best ve Eves, 2005:39). Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus, polis takiplerinin kısıtlanmasının suç oranları üzerinde ciddi sayılabilecek bir artışa sebep olup olmayacağı; diğer bir deyişle, bu takiplerin suçu önlemede ve suçluyu caydırmada ne derece etkisi olduğudur.

Bu konuda farklı görüşler mevcuttur. Örneğin Best ve Eves (2005), bu noktaya ışık tutabilecek verilere dayalı bir bilginin olmadığını ileri sürmektedir. Kaliforniya Polisinin yaptığı çalışma da ise (California Highway Patrol, 1983) polis takiplerinin ve küçük trafik ihlalleri yapanlar dâhil polisten kaçanların yakalanmaya çalışılmasının, kamu düzenini sağlamak için gerekli olduğu sonucuna varılmıştır. Yine Kaliforniya' da yapılan ve polis takiplerinin fayda-zarar analizini yapmaya yönelik bir başka çalışmaya göre, polis takipleri sonucunda meydana gelen yaralanma ve ölüm oranları marjinal seviyede olmakla birlikte, bu takipler yapılmamış olsaydı bu durum kamu güvenliği açısından oldukça pahalıya mal olacak ve 66 cinayet faili, 190 soyguncu ve 4000 civarında hapis cezası gerektiren suç faili de yakalanamamış olacaktı (California Highway Patrol, 1995). Konu ile ilgili yapılan bir başka çalışmaya göre, polis takiplerinin yüzde 34.5'i bir ağır suç şüphelisinin yakalanması ile sonuçlanmış, polisten kaçan ve takip sonucu yakalanan şüphelilerden %14.4'ünün ise alkollü olduğu için kaçtığı ortaya çıkmıştır (Payne, 1993:108). Alpert ve Dunham'ın (1988:91) yaptığı çalışma ise, yapılan takipler sonucu yakalanan şüphelilerin %48'inin ağır bir suçtan dolayı hüküm giyen suçlular olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte yapılan çalışmalar, araçlı polis takipleri sonucunda kaçmakta olan şüphelinin yakalanması ihtimalinin herhangi bir kaza olması ihtimalinden yaklaşık 5 kat daha fazla olduğunu göstermektedir (Crew, Fridell ve Pursell, 1995).

Polis takipleri ile suçun önlenmesi ve caydırılması arasındaki ilişki ne olursa olsun, bu takiplerin yapılış şekli ile yapılış gerekçesi arasında bir denge kurulması muhtemel tehlikeleri en aza indirecektir. Yapılan polis takiplerinin suçluların ya da kanun ihlalleri yapanların yakalanması için önemli olduğunu kabul etmek kadar, bu takipler sırasında meydana gelebilecek ölüm, yaralanma ve maddi zararları en aza indirmeye çalışmak da önem arz eder. Bazı araştırmalara göre Amerika'da polis takipleri sırasında her yıl 350 kişi hayatını kaybetmektedir (Van Sant,

1998). Amerikan Ulusal Karayolları Güvenlik İdaresi'nin (NHTSA) raporuna göre de; 1998 yılında takipler sırasında toplam 314 kişi hayatını kaybetmiş olup bunlardan 198'i kaçmakta olan şüpheliler, 2'si takip eden polisler ve geri kalan 114'ü de ya araçta bulunan yolcular ya da takiple alakası olmayan araç sürücüleri veya yayalardan oluşmaktadır (Hill, 2002).

Araçlı polis takipleri ile ilgili olarak böylesi kayıpların önüne geçilebilmesi için gerekli tedbirlerin belki de en önemlilerinden birisi hiç şüphesiz eğitimidir. Bu eğitimlerin temel amaçlarından biri, takipler sırasında ortaya çıkabilecek negatif duygularla ilgili olarak görevlilerin farkındalığını arttırmak ve bu duyguları nasıl kontrol edebilecekleri konusunda onları eğitmek olmalıdır. Geçmiş yıllarda araçlı polis takipleriyle ilgili verilen eğitimler daha çok kusursuz sürüş ve aracın kontrolü gibi noktalar üzerine odaklanmakta ve 'kaçan şüphelinin ne pahasına olursa olsun yakalanması' yaklaşımı üzerine kurgulanmaktaydı. Ancak zaman içinde bu anlayış değişmiş ve yapılan eğitimler görevli polislerin, kaçmakta olan şüphelilerin ve güzergâhtaki üçüncü şahısların güvenliğini de göz önünde bulunduracak şekilde kurgulanmaya başlamıştır. Örneğin Michigan Eyalet Polisi, ileri sürüş teknikleri ile ilgili olarak, kolluk görevlilerine teori ve alan çalışması şeklinde toplam 40 saati bulan hizmetiçi kurslar vermektedir. Bu kurslarda, görevliler gece ve gündüz olmak üzere farklı yol şartlarında karşılaşılabilecekleri durumlarla ilgili olarak eğitilmektedirler. Ayrıca, bu eğitimlerde görevlilerin, araçlarının fiziki, kendilerinin de duygusal sınırlarının farkına varmaları sağlanmakta ve takipler sırasında bu sınırların aşılmaması gerektiği konusunda bilinçlendirilmektedirler (Payne ve Fenske, 1997).

Takip eğitimleri ile ilgili önemli diğer bir husus da, görevli memurlara takipler sırasında ne kadar ısrarcı olunacağı ve takibin ne zaman bitirileceği konusunda standart bir anlayış kazandırılmasıdır. Örneğin, Arkansas polisi düzenlediği takip eğitimlerinde memurlara, takipler sırasında kontrollü davranamamanın önemini ve takibe son vermenin de seçeneklerden birisi olabileceğini önemle vurgulamaktadır (Hill, 2002). Yapılan akademik çalışmalar araçlı polis takipleri ile ilgili olarak kolluk görevlilerine verilen eğitimlerin görevli polislerin görüşlerini değiştirmede önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır. Konu ile ilgili St. Petersburg, South Carolina ve Metro-Dade polislerinin katıldığı bir çalışmada, takip eğitimi için belirlenen görevlilere eğitimden önce ve sonra anketler uygulanmış ve yapılan anketler analiz edilmiştir. Sonuç olarak, verilen takip eğitimlerinden önce St. Petersburg, South

Carolina ve Metro-Dade polislerinin sırasıyla yüzde 77, 79 ve 86'sının çalıntı bir araç için yapacakları takipte ısrarcı olacaklarını belirttiği görülürken, bu oranın verilen eğitimlerden sonra sırasıyla yüzde 59, 70 ve 73'e kadar düştüğü görülmüştür (Alpert, 1997).

Bekleneceği üzere kolluk görevlileri büyük bir çoğunlukla araçla yapılan takiplerin gerekliliğine inanmaktadırlar. Charles, Falcone ve Wells (1992) yaptıkları çalışmada polislerin yüzde 96'sının yapılan takiplerin gerekli olduğuna, %76.3'ünün polis takiplerinin yapılmaması durumunda kamu güvenliğine yönelik tehdidin artacağına, yüzde 85.4'ünün de bu takiplerin yapılmaması durumunda suç oranlarının artacağına inandıklarını belirtmektedir. Çalışmamda kullanılan örneklem baz alındığında Türk polisi açısından da benzer bir durumun söz konusu olduğu rahatlıkla söylenebilir. Türkiye'nin içinde bulunduğu jeostratejik konumu ve köklü devlet geçmişi sebebiyle terörizm gibi ciddi ulusal güvenlik tehditlerine maruz kaldığı ve bu durumun birçok polisiye konuda kolluk görevlilerinin çalışma şart ve şekillerini ve olaylara yaklaşımlarını etkilediği de bilinmektedir. Türkiye gibi terörizm tehdidi altındaki ülkelerde, aracıyla polisiye bir takip başlatan kolluk görevlisinin, takibi yaparken aklında bulunan ihtimallerden biri de kaçmakta olan şüphelinin terör örgütleri ile ilişkili bir şahıs olabileceği şüphesidir. Bu durum bazen başlatılan takipte ısrarcı olunması ve yüksek düzeylerde risk alınması gibi sonuçları da beraberinde getirebilmektedir.

Yapılan araştırmalar göstermektedir ki, takipte ısrarcı olunması ve alınan risklerin büyüklüğünü belirleyen en önemli faktör, kaçmakta olan şüphelinin ilişkili olduğu suçun ağırlık derecesidir. Bu nokta ağır yol ve hava şartları da dâhil diğer birçok faktörden önce gelmektedir (Alpert, 1988). Bununla birlikte yapılan çalışmalar göstermektedir ki, takibe konu olan suçun mahiyeti ağırlaştıkça kamuoyunun polisin yaptığı riskli araç takiplerine olan desteği ve bunları meşru görme eğilimi de artmaktadır (MacDonald ve Alpert, 1998).

1.1. Araçlı Polis Takipleri Açısından Türkiye ve A.B.D Bağlamında Hukuki Durum

Araçlı polis takiplerinin en önemli yönlerinden biri de ortaya çıkabilecek yasal sorumluluk ve cezai müeyyidelerdir. Çünkü takipler dikkatsiz ve özensiz yürütüldüğünde meydana gelebilecek ölüm ve yaralanmalar kamu güvenliği açısından ciddi sorunlar oluşturabilmektedir. Kanun uygulayıcılar, görevleriyle ilgili diğer birçok konuda olduğu gibi yüksek

hızlara ulaşabilen araçlı polis takipleri sırasında da, kanuni standartlar ve idari kurallar çerçevesinde hareket etmek zorundadırlar. Diğer taraftan, idari birimlerin de görevli memurlara takipler sırasında kılavuzluk edecek kanuni çerçeve ile uyumlu uygulama standartları belirleme gibi bir sorumlulukları vardır. Takipler sırasında meydana gelebilecek kayıplar ve bunun sonucu ortaya çıkabilecek yasal müeyyidelerden korunmanın bir yolu da bu standartların ve hukuki çerçevenin kanun uygulayıcılar tarafından iyi bilinmesidir.

Türkiye’de, araçlı polis takipleri sırasında kolluk görevlilerinin kaçan şahısları uyarmak amacı ile silah kullandığı ve bunun sonucu olarak, kaçan şahısların yaralandığı ya da hayatını kaybettiği durumlar medyada geniş yer bularak gündem oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra yine silah kullanılmasa da trafikteki üçüncü şahıslar açısından hayatı tehlike oluşturabilecek şekilde gelişen, suçlu-polis kovalamacası olarak tabir edilen ve bir şekilde medya unsurları tarafından tespit edilebilen takipler de haberlere konu olabilmektedir.

Böylesi bir olay 2006’da İstanbul’da yaşanmış ve polisle 23 yaşındaki Aytekin Arnavutoğlu arasında Unkapanı’nda başlayan kovalamaca, polisin dur ihtarına uymayan gencin göğsünden aldığı kurşunla ağır yaralanması ve daha sonra kaldırıldığı hastanede ölmesi ile sonuçlanmıştır. Savcı, polis memuru hakkında ceza sorumluluğunu kaldıran nedenlere ilişkin sınırın kasıt olmaksızın aşılması suretiyle adam öldürmekten bir ila beş yıl arasında hapis cezası istemiyle dava açmıştır. Davayı gören ağır ceza mahkemesi önce TCK’nın 81. maddesinin 'Bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır' diyen birinci fıkrası uyarınca 'müebbet hapis' cezasına hükmetmiş, daha sonra 'olası kasıt' unsuru dikkate alınıp 20 yıla, ardından suçun 'haksız tahrik altında işlenmesi' gerekçesiyle beş yıla ve en sonunda da sanığın duruşmalardaki 'iyi hali' ni göz önünde bulundurarak cezayı dört yıl iki aya indirmiştir (Altıparmak, 2009).

Yine medyada gündeme gelen ve hukuki açıdan çokça tartışılan bir başka olay ise İzmir’de 2007 yılında polisin ‘dur’ ihtarına uymadığı gerekçesi ile açılan uyarı ateşi sonucu, üniversite öğrencisi Baran Tursun’un hayatını kaybettiği araçlı takip olayıdır. Bu olayda, İzmir’in Bayraklı ilçesinde, polis ekipleri dur ihtarına uymayan bir aracı takibe alırlar ve takip kaçan aracın ağaçlara ve elektrik direğine çarpması ile son bulur. Ancak ilk müdahalesi için Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesine kaldırılan Baran’ın başının arkasında kurşun yarası tespit edilir ve şahıs bir süre yaşam destek ünitesine bağlı tutulduktan sonra

hayatını kaybeder. Olayın ardından uyarı ateşi açarak şahsın ölümüne sebep olduğu iddiasıyla polis memuru O. E. A hakkında “olası kasıtlı adam öldürmek” suçundan hapis cezası istemiyle dava açılır. Mahkeme sürecinde davacı tarafın avukatları polis memurunun doğrudan ateş ettiğini ve ‘kasten adam öldürme’ suçundan cezalandırılmasını talep ederken, davalı polis memurunun avukatları ise olay zamanı İçişleri Bakanlığı’nın tüm illere terör olaylarına karşı duyarlı olmaları yönünde genelge gönderdiğini, polis ekiplerinin bu sebeple teyakkuz durumunda bulunduğunu dile getirmiş ve Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu’nun 16’ncı maddesinde belirtilen meşru müdafaa koşullarının yerine geldiğini ve bu nedenle de polis memurunun beraatına karar verilmesini talep etmişlerdir.

Olayın yetkili mahkemesi olan Karşıyaka Adliyesi’ndeki 1’inci Ağır Ceza Mahkemesince yapılan yargılamalar sırasında, savcı, polis memuru O. E. A’nın, “kanunun emrini yerine getirirken görev sınırını kasit olmaksızın aşarak öldürme” suçundan 1 yıl 4 aydan 5 yıla kadar hapisle cezalandırılmasını istemiş, Mahkeme heyeti ise sanıklardan O. E. A’nın “öldürme eylemini, silah kullanmaya ilişkin kanun hükmünü yerine getirmede kasit olmaksızın sınır aşarak işlediği” kanaatine varmıştır. Mahkeme, önce “taksirin yoğunluğuna ve kullandığı silahın tehlikeliliğine göre” O. E. A’yı 3 yıl hapis cezasına çarptırmış, ardından bu cezayı, sanığın eylemini kasit olmaksızın, sınırı aşarak işlediği gerekçesiyle 1/6 oranında indirip 2 yıl 6 aya düşürmüştür. Ceza, sanığının duruşmalardaki iyi hali nedeniyle de 2 yıl 1 aya indirilmiştir. Davacı tarafın temyizi ile dava Yargıtay’a taşınmış ve dosyayı inceleyen Yargıtay 1. Ceza Dairesi, yerel mahkemenin verdiği kararı onayarak, Türk hukuku açısından davaya son noktayı koymuştur.

Bir başka ölümle sonuçlanan takip olayı 2008’de Antalya’da yaşanmıştır. Bu olayda, Önleyici Hizmetler Şube Müdürlüğü’nde görevli polis memuru M. E. motosikletle devriye gezerken, üzerinde iki kişi bulunan bir motosiklet ‘dur’ ikazına uymayarak kaçmaya başlamış, yapılan takip sonucunda duraksayan motosikletin arka kısmında oturan H. K. motosikletten indikten sonra, sürücü Çağdaş Gemik motosikleti ile tekrar kaçmaya çalışınca, polis memuru arkasından birincisi uyarı ateşi olmak üzere 2 el ateş etmiş ve ikinci kurşun Gemik’in ensesinden girip yanağından çıkarak ölümüne neden olmuştur. “Kasten adam öldürme” suçundan ömür boyu hapis cezası istemiyle açılan davada, Antalya 3’üncü Ağır Ceza Mahkemesi, 20/08/2009 gün ve 71/374 sayılı kararıyla polis memuru hakkında 16 yıl 8 ay hapis cezasına hükmetmiştir. Yerel mahkeme kararı sanık avukatları tarafından temyiz edilerek dava

Yargıtay'a taşınmış ve Yargıtay 1'inci Ceza Dairesi, 2010/2565 esas ve 2010/7628 sayılı kararı ile 'suç niteliğinde yanılığa düşüldüğü' gerekçesi ile yerel mahkemenin kararını oybirliği ile bozmuştur.

Yargıtay kararda "[H]ayati bölgeler hedef alınarak ateş edildiğini gösteren kesin ve yeterli kanıt bulunmadığı anlaşıldığı halde 'kasten yaralama sonucu ölüme neden olmak' suçundan hüküm kurulması gerekirken, suç niteliğinde yanılığa düşülerek, unsurları oluşmayan 'olası kastla insan öldürme' suçundan hüküm kurulması yasaya aykırıdır" hükmüne yer vermiştir (Yargıtay, 2010). Bu durumda, yerel mahkemenin kararı Yargıtay tarafından bozulduğundan, yargılama aynı mahkemede tekrar görülecek, yeniden yapılacak yargılamada ise yerel mahkemenin daha önceki kararında ısrar etmesi mümkün olduğu gibi, bozma ilamındaki gerekçelerden hareketle önceki kararında değişiklik yapması da mümkün olabilecektir.

Yargıtay'ın bozma kararı daha detaylı analiz edildiğinde, bir kaç önemli noktaya vurgu yapılabilir. Öncelikle; Yargıtay söz konusu olayda ve dolayısıyla benzeri olaylarda -hayati bölgeleri hedef alarak ateş edildiğini gösterir kesin ve yeterli kanıt bulunmadığı sürece- 'olası kastla insan öldürme' suçundan değil daha az cezayı gerektiren 'kasten yaralama sonucu ölüme neden olmak' suçundan hüküm kurulması gerektiğini belirtmiştir. Bununla birlikte, Yargıtay bu olayda ve dolayısıyla benzeri olaylarda, TCK'nın ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenler başlığı altında düzenlediği; 24, 27 ve 30. maddelerinin uygulanması gerektiğine hükmetmiştir. Bu maddeler incelendiğinde ise örneğin 24. maddenin kanunun hükmünün yerine getiren kimseye, 27. maddenin sınırın kast olmaksızın aşılması haline ve 30. maddenin de fiilin icrası sırasında suçun kanunî tanımındaki maddî unsurları bilmeyen bir kimsenin kasten hareket etmiş olmayacağı ve bir suçun daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli hâllerinin gerçekleştiği hususunda hataya düşen kişinin bu hatasından yararlanacağı hususlarına atıf yapıldığı görülmektedir.

Yargıtay kararında ayrıca, kaçan şüphelinin, hakkında yakalama, gözaltına alma, zorla getirme gibi bir karar bulunmadığı ve dolayısıyla herhangi bir suç şüphesi altında bulunmadığı, suç teşkil etmeyen soyut kaçma eylemi dışında polis memurlarına yönelik herhangi bir direnme eylemi de bulunmadığı, şüphelinin kullandığı motosiklette yolcu olarak bulunan tanık Halil'in yakalandığı, bu itibarla şüphelinin açık kimlik ve adres bilgilerine her an ulaşılabilmesi olanağının bulunduğu, yine şüphelinin kaçtığı motosikletin plakasının okunabilir durumda olduğu, bu

şekilde kaçış istikametine doğru ilerdeki bir noktada telsiz irtibatı ile durdurabilme olasılığının olduğu ve polisin kullandığı motosikletin teknik özellikleri itibarıyla şüphelinin kullandığı motosikletten üstün olması nedeniyle takip sonucu yakalanabilmesinin mümkün olduğu belirtilmekte ve tüm bu sebeplerden dolayı, Polis Vazife ve Selahiyet Kanunun 5681 sayılı Yasa ile değişik 16. maddesinde belirtilen silah kullanılmasını gerektiren herhangi bir durum bulunmadığı gibi hususlara vurgu yapmaktadır. Sonuç olarak Yargıtay bu olayda, kaçan şahsın sonradan ve başka bir şekilde yakalanmasına imkân varken, polisin ölümcül kuvvet kullanmasının silah kullanma yetkisini belirleyen kanun hükümlerine aykırılık teşkil ettiğine hükmetmiştir. Ancak eleştirel gözle bakıldığında; Yargıtay'ın bu kararıyla, Türkiye'deki terörizm gibi ciddi güvenlik tehditlerinin bazen bir motorlu araçla intihar eylemi gerçekleştirmek şeklinde ortaya çıkabildiğini ve kolluk güçlerinin dur ihtarına ısrarla uymayan şüpheli araçlarla karşılaştıklarında çok sayıda insanın hayatının tehlikede olabileceği düşüncesi ile hareket ettikleri gerçeğini göz ardı ettiği söylenebilir.

Amerika bağlamında ise, araçlı polis takiplerinin hukuki çerçevesi öncelikle Amerikan Anayasasının ek 4. Maddesi kapsamında değerlendirilmektedir. Bu anayasa maddesi, vatandaşları idare tarafından makul sebebe dayanmadan yapılan arama ve yakalamalara karşı güvence altına almaktadır (Plesko, 2007). Örneğin Tennessee v. Garner (1985) ve ayrıca Graham v. Connor (1989) davalarında, Amerikan Yüksek Mahkemesi, Anayasanın ek 4. Maddesi çerçevesinde polis takipleri sırasında görevli memurun aşırı veya ölümcül kuvvet kullanımının meşruiyetinin tespitine dair hukuki kriterleri belirlemiştir (Plesko, 2007).

Yüksek Mahkeme Tennessee v. Garner'da (1985), Amerikan Anayasasının ek 4. Maddesi çerçevesinde, ölümcül kuvvet kullanımına ilişkin makuliyet koşullarını şu şekilde sıralamıştır: 1) Şüpheli, görevli ya da bir başkası için kuvvetle muhtemel ciddi bir fiziksel zarar tehdidi oluşturmaktadır; 2) Şüphelinin kaçmasını engellemenin başka yolu olmamalıdır; ve 3) Mümkün olmayan durumlar istisna, görevli memur şüpheliye yeteri kadar ikazda bulunmalıdır. Graham v. Connor davasında ise Yüksek Mahkeme'ye göre ölümcül kuvvet kullanımının kanuni şartlarının oluşması için gereken "objektif makuliyet" standardı, "makul bir polis memurunun aynı durumda olsaydı öylesi bir kuvvet kullanıp kullanmayacağı" sorusu ile belirlenmelidir. Ancak mahkeme bu standardı belirledikten hemen sonra; bu tür takipler genellikle aniden geliştiği için, polislerin böylesi belirsiz ve zor durumlar altında uygulanması gerekli

kuvvetin miktarına saniyeler içinde karar vermek gibi bir baskıyı yaşadıkları gerçeğine de vurgu yapmıştır.

Amerikan Anayasası açısından takipler aynı zamanda adil muamele hakkını düzenleyen ek 14. Madde çerçevesinde de değerlendirilebilmektedir (Kappeler, 1993). Bu bağlamda Sacramento v. Lewis davasında yüksek hızlara ulaşan bir takip sırasında polisten kaçmakta olan bir motosikletlinin ölümü dolayısıyla polisin takipte ısrarcı olmasının adil muamele hakkının ihlali olup olmadığını karara bağlanmıştır. Yüksek Mahkeme kaçmakta olan şüpheliye kolluğun açıkça fiziksel zarar verme niyeti tespit edilmediği sürece yapılan takibin adil muamele hakkının ihlali olmadığına hükmetmiştir. Mahkeme ayrıca kaçmakta olan şüphelinin aşırı davranışlarının kolluk görevlilerinin verdiği reaksiyona zemin hazırladığını belirtmiş ve kolluk görevlilerinin kaçmakta olan motosikletliyi takip ederken kötü niyet içeren bir niyetle bunu yaptıklarını teyit eden bir delil olmadığı sürece polisin kaçmaya çalışan motosikletlinin ölümünden sorumlu tutulamayacağını belirtmiştir.

Polis takipleri ile ilgili olarak içtihat oluşturan güncel ve önemli davalardan biri de *Scott v. Harris* (2007) davasıdır. Bu davada Yüksek Mahkemenin verdiği hükme göre, kolluk görevlilerinin motorize bir araçla ve yüksek hızla kaçmakta olan ve başkalarının hayatını bu şekilde tehlikeye sokan bir şahsı durdurmak ve yakalamak için yaptığı teşebbüsler, bu teşebbüsler kaçmakta olan şüphelinin yaralanması veya ölmesi riskini taşısa da, Anayasa'nın ek 4. Maddesini ihlal etmez. Amerikan Yüksek Mahkemesi bu davada; böylesi bir durumda kaçmakta olan şüphelinin kasıtlı olarak kendisinin ve kamunun güvenliğini tehlikeye attığına da ayrıca vurgu yapmıştır. Konuyla ilgili benzer birçok davada yüksek mahkeme, polisin kanun ihlalleri yapan şüphelileri yakalamak gibi bir görevi olduğunu belirterek polis lehine hüküm vermiştir (*Thornton v. Shore*, 1983; *West Virginia v. Fidelity Gas&Casualty Company of New York*, 1967; *Davis v. Township of Hillside*, 1999, *Brosseau v. Haugen*, 2004, *Abney v. Coe*, 2007, *Beshers v. Harrison*, 2007).

Polis takipleri ile ilgili birçok kararında Amerikan Yüksek Mahkemesi, görevli memurların lehine karar vermiş olsa da, takipler sırasında meydana gelen ölüm ve yaralanmalardan dolayı, polisin yeterli özen ve hassasiyeti göstermediğine ve bu yüzden takibi yapan polislerin Anayasa'nın ek 4. ve ek 14. Maddelerini ihlal suçunu işlediğine hükmeden dava kararları da mevcuttur. Mesela *Sharp vs. Fisher* (2007), davasında kaçan bir şüphelinin aracına henüz bir başkasını ya da kamuyu

tehlikeye atan davranışlar sergilemeden polis tarafından müdahale manevrası yapılmasının ve araçta bulunan iki kişinin ölümüne sebep olunmasının Anayasa'nın ek 4. maddesini ihlal suçu oluşturduğuna karar vermiştir (Blum, 2007). Benzer şekilde *Helseth v. Burch* (2000), davasında Yüksek Mahkeme takip yapan polisin güzergâhta bulunan üçüncü şahısların can güvenliği hakkında kasıt derecesinde bir kayıtsızlık gösterdiğinden, “nitelikli dokunulmazlık” hakkına sahip olmadığı (görevle ilgili olarak yapılan eylemlerde belirli şartlar altında görevli memurun kanuni dokunulmazlık hakkı) ve Anayasa'yı ihlal suçunu işlediğine karar vermiştir.

Genel olarak hem Türk ve hem de Amerikan yargı kararları göz önünde bulundurulduğunda, verilen yargı kararlarının, takipler sırasında açık bir kayıtsızlık ya da kötü niyet göstermedikleri sürece görevli polislerin içinde bulundukları şartları büyük oranda dikkate aldığını söylemek mümkündür. Ancak yine de Amerika ve Türkiye bağlamında yüksek mahkemelerin yaklaşımları göz önüne alındığında; araçlı polis takiplerinden dolayı açılan bir davada, Türkiye’de yargılanan bir kolluk görevlisinin Amerika’da ki meslektaşına göre cezai müeyyideler ile karşılaşma olasılığının daha yüksek olduğu değerlendirilmektedir.

Yukarıda detaylı olarak takdim edilen hukuki hususların yanı sıra, görevli memurların araçlı takipler konusunda uygulamaya dönük farkındalıklarının arttırılmasının da, olası ağır ceza müeyyidelerinin en aza indirilmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu açıdan, çalışmanın geri kalan bölümlerinde uygulamalara dönük analizler yapılacaktır.

2. Araştırmanın Yöntemi

2.1. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini Türkiye’de ve Amerika Birleşik Devletlerinin Teksas Eyaletinde görev yapan kolluk görevlileri oluşturmaktadır. Bu evrenden seçilen toplam 445 kolluk görevlisi bu araştırmanın örneklemi oluşturmaktadır. Türkiye’den toplanan veri İstanbul, İzmir, Ankara, Malatya, Erzurum, Urfa olmak üzere toplam 6 büyük şehirdeki 365 polise uygulanan anket sonucu oluşturulmuştur. Teksas’dan toplanan veri ise Houston, Dallas, Texas City, Conroe, Arlington, Huntsville ve Denton gibi şehirlerinde içinde olduğu toplam 32 değişik şehirde çalışan 80 polis üzerinde uygulanan anketler sonucunda oluşturulmuştur. Bu iki veri setinin birleştirilmesi ile çalışmamızın örneklemini oluşturulmuştur.

2009 ve 2010 yılları olmak üzere yaklaşık iki yıl boyunca Türkiye ve Teksas’da yapılan anketlerde, katılımcı polislere, araçlı polis takipleri ile ilgili davranış şekilleri, uygulamaları ve görüşlerini ölçmek için aralarında demografik soruların da olduğu toplam 42 soru sorulmuştur. Türkiye verisinin toplanması ile ilgili olarak tesadüfi küme örnekleme metodu (cluster sampling method) kullanılmıştır. Tesadüfi küme örnekleme metodu genellikle araştırmanın evreni geniş bir bölgeyi kapsadığında tercih edilen bir yöntemdir. Buna göre önce geniş bir bölgeyi içeren evrenden belirli sayıda büyük kümeler seçilir. Daha sonra bu büyük kümeler arasından daha küçük alt-kümeler seçilir. Son olarak örneklemin her bir üyesi belirlenen bu alt kümelerden rastgele seçilerek örneklem oluşturulur. Uygulanan bu yöntem, tesadüfi küme örnekleme yöntemi olarak adlandırılır (Kalton, 1983). Buna göre öncelikle Türkiye’nin belirli sayıda farklı bölgesi belirlenmiş, bu bölgeler arasından birer il seçilmiş, daha sonra bu iller arasından çalışmanın konusu ile alakalı birimler rastgele seçilmiştir. Son olarak seçilen bu birimlerden yine rastgele seçilen deneklere anketler uygulanmıştır. Türkiye örneklemini oluşturmak için anketin sadece altı şehirde uygulanmış olması bu araştırmanın sınırlılıklarından biridir. Ancak araştırma anketlerinin maliyeti, zaman faktörü ve araştırma evreninin çok geniş bir bölgeyi kapsamaması gibi sebepler düşünüldüğünde bu tür sınırlılıklar genellikle öngörülen durumlardır. Bununla birlikte örneklemin temsil yeteneğini arttırmak için, örnekleme katılacak şehirlerin üçü batı bölgesinden, üçü de doğu bölgesinden seçilmiş ve böylece bölgesel farklılıklardan doğabilecek ölçüm yanlılığı en aza indirilmeye çalışılmıştır. Bunlara ek olarak; Türk polis teşkilatının merkezi bir yapıya sahip olması nedeniyle ülke genelindeki birimlerin teşkilat ve yapılanmalarının birbiriyle benzerlik göstermesi, uygulama ve politikaların tek bir merkezden belirlenmesi gibi nedenlerden ötürü, tesadüfi kümeleme yöntemi kullanılarak oluşturulan örneklemin Türk polisini genel olarak yansıttığı düşünülmektedir.

Teksas verisi toplanırken ise uygun örnekleme metodu (convenience sampling method) kullanılmıştır. Uygun örnekleme yönteminde seçilen denekler kendilerine en rahat şekilde ulaşılabilen deneklerdir. Örneğin bir alışveriş merkezi önüne giderek buradan çıkan müşterilere belirli bir konuda anket uygulamak uygun örnekleme yöntemine bir örnektir. Yine müşteri memnuniyetini ölçmek için belirli restoranlara giderek buradaki müşterilere konu ile ilgili anketler uygulanması da uygun örnekleme yöntemine bir başka örnektir (Salkind ve Rasmussen, 2007). Çalışmanın başlarında Türkiye örneklemini gibi Teksas örneklemini için de tesadüfi

küme örnekleme yöntemi kullanılması düşünülmüşse de, irtibat kurulan birçok Teksas polis biriminin yabancı bir araştırmacının uyguladığı anketlere mesafeli yaklaşması sebebiyle, bu düşünceden vazgeçilmiştir. Daha sonra uygun örnekleme yöntemi benimsenerek, Sam Houston Devlet Üniversitesi Ceza Adaleti Fakültesi ile irtibata geçilmiş ve bu fakülte bünyesinde faaliyet gösteren LEMIT adlı enstitü vasıtasıyla (Law Enforcement Management Institute of Texas) bu kuruma hizmet içi eğitim için gelen Teksas'lı polisler araştırmaya anketi uygulanmıştır. Uygulanan anket daha önce aynı konuyla ilgili yapılan bir çalışmada kullanılan sorular revize edilerek ve geliştirilerek oluşturulmuştur¹. Çalışmanın temel amacı farklı güvenlik tehditleri (terörizm gibi) altında ve farklı kültür ve bağlamlarda çalışan polislerin araçlı polis takipleri ile ilgili politika, uygulama ve davranış şekillerini analiz ederek uygulamaya yönelik çıkarımlar yapmaktır.

2.2. Kullanılan İstatistikî Teknikler ve Değişkenler

İlk olarak belirli değişkenler bağlamında, grafikler yordamıyla betimleyici istatistikî analizler yapılacaktır. Bu değişkenler sırasıyla; 'araçlı polis takipleri ile ilgili standart politikalara sahip olup olunmadığı', 'birimlerin ne tür bir takip politikasını uyguladığı', 'araçlı polis takiplerine yönelik hizmet içi eğitim alınıp alınmadığı', 'zor kullanmanın kanuni çerçevesi hakkında herhangi bir eğitim alınıp alınmadığı', 'araçlı polis takipleri ile suç oranları arasında bir ilişki olup olmadığına dair kolluk görevlilerinin görüşleri' ve son olarak 'araçla kaçmakta olan bir şahsı yakalamanın ve takibe son vermenin en iyi yolu' şeklinde Tablo 1'de görülmektedir.

Analizlerin ikinci safhasında t- testi yapılarak belirli değişkenler bağlamında Türkiye ve Teksas polisleri arasında araçlı polis takipleri açısından istatistikî anlamda bir fark olup olmadığı ortaya konulacaktır. İkinci safhada kullanılan değişkenler de sırasıyla; 'takipler sonucu meydana gelebilecek yaralama ve ölümlerden ötürü tutuklanma riski algısı', 'takiplerin bir onur meselesi olarak görülmesi', 'takip başlatıldıktan sonra takibe son vermenin zorluğu', 'polis araçlarının araçlı polis takipleri için uygun donanımda olup olmadığı', 'standart takipler sırasında silah kullanma eğilimi', 'polis takiplerine verilen önemin

¹ Bu anketin kullanımı ile ilgili olarak yukarıda adı geçen makaleye ait anketin hazırlayıcılarından biri olan ve halen Illinois Devlet Üniversitesi, Ceza Adaleti Bölümü öğretim üyesi olan Profesör Edward Welss'den gerekli yasal izin alınmıştır.

derecesi' ve 'kaçan şahsın alkollü olduğundan dolayı kaçıyor olma ihtimali' şeklinde Tablo 2'de görülmektedir.

2.3. Ölçüm Teknikleri

Araştırmadaki tutuklanma riski algısı, takiplerin bir onur meselesi olarak görülmesi, başlanılan takibe son vermenin zorluğu ve polis araçlarının takipler için yeterli donanımda olup olmadığı değişkenleri katılımcılara sorulan ve 1'den 5'e kadar kodlanmış Likert tipi sorular ile ölçülmeye çalışılmıştır.

Araştırmada, 'silah kullanma eğilim'ini ölçmek için katılımcılardan; 'sabit setle kapama', 'seyir halinde kapama', 'çarparak yoldan çıkarma', 'lastiklere ateş etme' ve 'doğrudan şüpheliye ateş etme' şeklindeki beş değişik takibi sonlandırma yöntemini en iyiden en kötüye doğru puanlayarak sıralamaları istenmiş, daha sonra silah kullanma ile ilgili iki seçeneğe ait ölçümler birleştirilerek, polislerin takipler sırasında silah kullanma eğilimlerine ilişkin indeks bir değişken oluşturulmuştur.

'Polis takiplerine verilen önemin derecesi' ise katılımcılara yöneltilen polis takiplerinin yapılmaması durumunda 1) Suçlarda artış olur mu? 2) Daha fazla suçlu polisten kaçır mı? 3) Polislere yönelik tehdit artar mı? 4) Kamuya yönelik tehdit artar mı? 5) Kanunun caydırıcılığı azalır mı? 6) Suçluların polise olan kayıtsızlığı artar mı? 7) Halkın polise olan saygısında azalma olur mu? 8) Halkın kanunlara olan güveni sarsılır mı?, gibi sorularla belirlenen ölçümlerin birleştirilmesi ile oluşturulmuş indeks bir değişkendir.

Şüpheli şahsın alkollü olduğundan dolayı kaçıyor olma ihtimaline ilişkin ölçümün oluşturulması için, katılımcı polisler kaçmakta olan bir şüpheli gördüğünüzde en çok hangi sebepten dolayı kaçıyor olduğunu düşünürsünüz sorusu sorularak; cinayet, alkollü olmak, kabahatler, trafik ihlalleri, uyuşturucu ve terör gibi seçeneklerin arasında yüzdelerle değerlere dayalı bir puanlama yapmaları istenmiştir. Bu soru ile kolluk güçlerinden kaçan ve bir takip başlatılmasına sebep olan şüphelilerin daha çok hangi sebeplerle bunu yaptıkları ölçülmeye çalışılmıştır. Örneğin, bu soruda cinayet seçeneği için %10, alkollü olma seçeneği için %50, kabahatler seçeneği için %5, trafik ihlalleri seçeneği için %25, uyuşturucu seçeneği için %5 ve terör seçeneği için %5 şeklinde cevap veren katılımcı polis, kendisinden kaçan bir şüpheli gördüğünde yarı yarıya bir olasılıkla bu şüphelinin alkollü olduğu için kaçıyor olabileceğini düşünecektir. Bu şekilde tüm katılımcı polislerin 'alkollü

olmak' seçeneğine ilişkin verdiği puanlar kullanılarak bu değişkenle ilgili ölçüm oluşturulmuştur.

3. Araştırmanın Bulguları

3.1. Betimleyici Analiz Bulguları

Yapılan betimleyici analizlere ait değerler toplu olarak Tablo 1'de sunulmuştur. Buna göre kolluk birimlerinin araçlı polis takiplerine yönelik standart bir politikası olup olmadığına dair soruya, Türk polisinin yaklaşık %30'u evet cevabı verirken bu oranın Teksas polisinde %87'lere kadar çıktığı görülmektedir. Yine bu soru ile bağlantılı olarak, takiplere ilişkin birimlerce benimsenmesi muhtemel üç temel yaklaşımdan (inisiyatif dayalı, kısıtlayıcı, yasaklayıcı) hangisinin bağlı bulunan birimce esas alındığı yolundaki soruya; Türk polisinin yaklaşık %61'i inisiyatif dayalı cevabını verirken Teksas polisinin sadece %17'si bu takiplerin ilgili kolluk görevlilerinin inisiyatifine bırakıldığını göstermektedir. Dolayısıyla, kısıtlayıcı ve yasaklayıcı takip politikalarının Teksas polisinde Türk polisine oranla çok daha yaygın olarak uygulandığı anlaşılmaktadır.

Ankete katılan polislerin takiple ilgili özel bir eğitim alıp almadıkları yolundaki soruya Türk polisinin sadece %11'i evet cevabı verirken bu oran Teksas polisinde %80 gibi oldukça yüksek bir orana çıkmaktadır. Zor kullanımın hukuki çerçevesi ile ilgili herhangi bir eğitim alınıp alınmadığı yolundaki soruya ise, Türk polisinin %39'a yakını evet cevabı verirken bu oran Teksas polisinde %67 civarındadır.

Tablo 1: Türkiye ve Teksas Bağlamında Araçlı Polis Takiplerine İlişkin Betimleyici Analizler

Değişkenler	Ülke					
1- Araçlı polis takipleri ile ilgili standart politikalara sahip olunup olunmadığı		Evet	Hayır	Kararsız		
	Türkiye	% 29.28	% 41.44	% 29.28		
	Teksas	% 86.25	% 5	% 8.75		
2- Birimlerin ne tür takip politikası uyguladığı		İnisiyatif	Kısıtlayıcı	Yasaklayıcı	Kararsız	
	Türkiye	% 60.98	% 11.56	% 7.80	% 19.65	
	Teksas	% 17.50	% 48.75	% 26.25	% 7.50	
3- Araçlı polis takiplerine yönelik hizmet içi eğitim alınıp alınmadığı		Evet	Hayır			
	Türkiye	% 11.45	% 88.55			
	Teksas	% 79.75	% 20.25			
4- Zor kullanmanın kanuni çerçevesi hakkında herhangi bir eğitim alınıp alınmadığı		Evet	Hayır			
	Türkiye	% 38.59	% 61.41			
	Teksas	% 68.35	% 31.65			
5- Araçlı polis takipleri uygulanmazsa suç oranlarında artış görülür mü?		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	Türkiye	% 11.82	% 10.95	% 10.95	% 33.72	% 32.56
	Teksas	% 1.25	% 11.25	% 10	% 43.75	% 33.75
6- Araçla kaçmakta olan bir şahsı yakalamanın ve takibe son vermenin en iyi yolu.		Sabit Setle Kapama	Çarparak Yoldan Çıkarma	Lastiklere Ateş Etme	Seyir Halinde Kapama	Doğrudan Şüpheliye Ateş Etme
	Türkiye	% 64.16	% 6.02	% 9.27	% 20.55	% 0
	Teksas	% 29.49	% 11.54	% 1.28	% 57.69	% 0

Araçlı polis takipleri yapılmazsa suçlarda artış olup olmayacağı yolundaki soruya, hem Türk hem de Teksas polisi yüksek oranlarla katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum cevabı vermişlerdir. Bu soruya Türk polisinin %33.72'si katılıyorum, %32.56'sı kesinlikle katılıyorum cevabı verirken; Teksas polisinin %43.75'i katılıyorum, %33.75'i ise kesinlikle katılıyorum cevabı vermişlerdir. Bu sonuçlar her iki kolluk teşkilatı görevlilerinin de araçlı polis takiplerini suç ve suçlu ile mücadelenin önemli bir unsuru olarak gördükleri anlamına gelmektedir.

Katılımcı polisler araçlı polis takiplerini sona erdirmenin en güvenli ve etkin yolu sorulduğunda ise, her iki kolluk teşkilatında bu konuda yaklaşım farklılıkları olduğu görülmüştür. Buna göre Türk polisi %64.16 gibi yüksek bir oranla, sabit bir setle kapama yaparak kaçan aracı durdurmayı güvenli ve etkin bir yöntem olarak görmektedir. Teksas polisinde ise bu oran sadece %29.49'dur.

Teksas polisinin sabit setle kapama yöntemini de önemli ölçüde uygulamakla birlikte, daha çok seyir halinde kapama yaparak (polis araçlarının kaçmakta olan aracın ön, arka ve yanlarında seyir halinde bloklama yaparak ve daha sonra kademeli olarak hızlarını azaltarak kaçan aracı durdurmaya çalışmaları) takibi sonlandırma eğiliminde oldukları görülmektedir. Teksas polisinin %57.69'unun seyir halinde kapama yapmayı etkinlik açısından diğer takip sonlandırma yöntemlerine tercih ettiği görülmektedir. Türk polisinde ise bu oran, %20.55 olarak görülmektedir.

Nispeten daha riskli gözüken çarparak yoldan çıkarma yöntemini, Türk polisinin sadece %6.02'si en etkin yöntem olarak tercih ederken, Teksas polisinde bu oran %11.54'tür. Lastiklere ateş ederek takibi durdurmanın en iyi seçenek olduğunu düşünenlerin oranı Türk polisinde %9.27 iken Teksas polisinde bu oran sadece %1.28'dir. Bekleneceği ve tablo 1'de görüleceği üzere her iki kolluk teşkilatında da doğrudan şüpheliye ateş etmenin en etkin yöntem olduğunu düşünen görevliler bulunmamaktadır.

3.2. İki Değişkenli Analiz Bulguları

Araştırmanın t-testi analiz sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur. Bu bulgulara göre belli konularda Türkiye ve Teksas polisi arasında istatistikî anlamlılık düzeyinde bir fark olmadığı gözlemlenirken diğer bazı konularda ise istatistikî anlamlılık düzeyinde farklılıklar olduğu

görülmektedir. Makalenin bu kısmında t-testi analizi sonucu elde edilen bu bulgular yorumlanacaktır.

Tablo 2'deki ilk değişkene ait değerler incelendiğinde Türk polisi ile Teksas polisi arasında takipler sonucu meydana gelebilecek yaralanma ve ölümlerden ötürü tutuklanma riski algısı açısından istatistikî anlamlılık düzeyinde bir farklılık olduğu görülmektedir. Türkiye ve Teksas örneklemlerinin aritmetik ortalamalarına bakıldığında takipler sonucu meydana gelebilecek yaralanma ve ölümlerden ötürü tutuklanma riski algısının Türk polisinde ortalama 3.56 olduğu, aynı oranın Teksas polisinde ise 2.06 ile çok daha düşük olduğu ve bu farkın istatistikî olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($p = .000$, $t = -12.46$). Bu durumun Teksas polisi açısından yukarıda detaylı olarak aktarılan ve Amerikan yüksek mahkemesinin polis takipleri ile ilgili belirlediği hukuki çerçeve ile yakından ilgisi olduğu düşünülmektedir. Zira Amerikan yüksek mahkemesi polis takipleri ile ilgili, temel birey hakları bağlamında değerlendirdiği birçok davada önemli oranda kolluk görevlileri lehine kararlar vermiştir. Bunun doğal bir sonucu olarak Teksas'da görev yapan polisler, yapılan araçlı takipler yaralanma ve ölümlerle sonuçlanırsa, adli süreç sonucunda tutuklanma riskini yüksek görüp görmedikleri yönündeki likert tipi soruya büyük oranda katılmadıklarını belirterek cevap vermişlerdir. Aynı soruya Türk polisi ise büyük oranda katılıyorum şeklinde cevap vererek takip sonucu meydana gelebilecek yaralanma ve ölümlerden ötürü yüksek bir tutuklanma riski algısı taşıdıklarını ifade etmişlerdir. Türkiye bağlamında bu konularda yargısal kararların gerçekte ne derece kolluğun lehine ya da aleyhine olduğu ise başlı başına bir çalışma konusudur.

Tablo 2: Türkiye ve Teksas Bağlamında Araçlı Polis Takiplerinin Belirli Değişkenler Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	Ülke	N	X	SS	t
1- Takipler sonucu meydana gelebilecek yaralanma ve ölümlerden ötürü tutuklanma riski algısı.	Türkiye	340	3.56	1.25	-12.46***
	Teksas	79	2.06	.88	
2- Takiplerin bir onur meselesi olarak görülmesi.	Türkiye	343	2.92	1.38	.24
	Teksas	79	2.95	1.04	
3- Takip başlatıldıktan sonra takibe son vermenin zorluğu.	Türkiye	343	3.40	1.38	.23
	Teksas	79	3.43	1.09	
4- Polis araçlarının takiplere uygun donanımda olmaması (yüksek değer=daha yetersiz donanım).	Türkiye	359	3.53	1.23	-10.28***
	Teksas	79	2.23	.96	
5- Standart takipler sırasında silah kullanma eğilimi (yüksek değer=yüksek eğilim).	Türkiye	333	4.06	1.69	-4.44***
	Teksas	78	3.25	1.12	
6- Polis takiplerine verilen önemin derecesi.	Türkiye	325	33.46	8.82	1.29
	Teksas	78	34.61	6.56	
7- Kaçan şahsın alkollü olduğundan dolayı kaçıyor olma ihtimali.	Türkiye	293	44.98	28.22	-3.17**
	Teksas	71	34.90	22.85	

Not: ** = $p < .05$; *** = $p < .001$.

Araçlı polis takiplerinin psikolojik boyutu ile ilgili bulgu da dikkat çekicidir. Tablodan da görüleceği üzere; gerek takiplerin bir onur meselesi olarak görülmesi ve gerekse başlatılan takiplere son verilmesinin zorluğu gibi konularda iki farklı ülke kolluk teşkilatı da benzer görüş bildirmişler ve takipleri onur meselesi olarak görüp

görmedikleri yolundaki 5 seçenekli likert tipi soruya “çoğunlukla katılıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir. Bu ölçümün Türk polisindeki ortalama değeri 2.92, Teksas polisinde 2.95 olup, ortalama değerleri neredeyse aynıdır. Benzer durum takiplerin bitirilmesinin zor olup olmadığı yolundaki soruda da görülmektedir. Bu soruya da iki kolluk teşkilatı görevlileri tarafından “çoğunlukla katılıyorum” cevabı verilmiştir. Bu ölçümün Türk polisindeki ortalama değeri 3.40 iken aynı oran Teksas polisinde 3.43’tür ve yine çok yakın değerlerdir. Bu sonuçlar, farklı ülke ve kültürlerde de olsa; araçlı polis takiplerinin kolluk görevlileri açısından benzer psikolojik unsurları olduğu anlamına gelmekte ve bu konuda yapılacak kurumsal çalışmalarda bu unsurların mutlaka göz önünde bulundurulması gerektiği düşünülmektedir.

Analizin bir diğer değişkeni olan, polis tarafından araçlı takiplere verilen önemin derecesi açısından da istatistikî anlamlılığı olan bir fark görülmemektedir. Betimleyici analizlerdeki benzer değişkene ait sonuçları destekleyecek şekilde, takiplere verilen önem derecesinin ortalama değeri Türk polisinde 33.46 iken, bu oran Teksas polisinde 34.61’dir ve değerler birbirine çok yakındır. Bu sonuç daha önce de belirtildiği gibi araçlı polis takiplerinin hem Türk hem de Teksas’lı polisler tarafından suç ve suçlu ile mücadelenin önemli yollarından biri olarak görüldüğü anlamına gelmektedir.

Yapılan polis takiplerinin güvenli ve başarılı bir şekilde bitirilmesinde kullanılan araçların fiziki yeterliliğinin önemi aşîkârdır. Dolayısıyla ankete katılan polisler kullandıkları araçları fiziksel donanım açısından yeterli bulup bulmadıkları sorularak bu değişken ölçülmüştür. Bu ölçüm için düşük değer daha iyi donanım anlamına gelirken, yüksek değer daha kötü donanımı ifade etmektedir. Bu konuda da Türk ve Teksas polisi arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p = .000$, $t = -10.28$). Bu noktada kullanılan araçların yeterli donanıma sahip olup olmadığı yolundaki soruya Türk polisi 3.53’lük oranla araçlarını donanım yönünden önemli ölçüde yetersiz bulduğunu belirtmiştir. Teksas polisi ise 2.23’lük oranla araçlarının donanım olarak yeterli olduğunu ifade etmiştir.

Araçlı polis takiplerinin kamu güvenliğini ilgilendiren önemli yönlerinden biri de takipler sırasında silah kullanılabilmesidir. Ankete katılan polislerin silah kullanma eğilimlerine yönelik yapılan t-testi sonuçlarından anlaşılacağı üzere Türk ve Teksas polisleri arasında takipler sırasında silah kullanma eğilimi açısından görülen fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p = .000$, $t = -4.44$). Buna göre, Teksas

polisinde araçlı polis takipleriyle ilgili silah kullanma eğilimi ortalama olarak 3.25 iken, bu oranın Türk polisinde 4.06'lık bir oranla önemi derecede daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar yukarıdaki tutuklanma riski algısı ile birlikte değerlendirildiğinde ortaya ilginç bir durum çıkmaktadır. Buna göre, Türk polisi takipler sırasında meydana gelebilecek ölüm ve yaralanmalardan ötürü Teksas polisine oranla daha yüksek bir tutuklanma riski algısına sahip olmakla birlikte, aynı zamanda nispeten daha yüksek bir silah kullanma eğilimi de göstermektedir. Bu durumun sebepleri ile ilgili olarak meselenin sosyo-kültürel boyutlarını da içeren farklı açıklamalar getirilebilir. Ancak her ne kadar bu sosyo-kültürel faktörler sorunun altyapısını oluştursa da, yazara göre daha önemli ve etkin olan sebepler teknik içeriklidir. Bu sebeplerin başında ise, Türk polisinin takipleri en güvenli şekilde sona erdirmek için gerekli olan alternatif yöntemlere yeterince aşına olmaması (eğitim) ve bu yöntemleri uygulayabilmek için gereken teknik imkânlarla da yaygın olarak sahip olmaması gelmektedir.

Çalışmanın analizlerinde ortaya çıkan ilginç bir durum da, kaçan şahsın alkollü olduğundan dolayı kaçıyor olma ihtimalinin Türkiye ve Teksas açısından farklılık gösterdiği ve bu bulgunun istatistiksel olarak anlamlı olduğudur ($p = .002$, $t = -3.17$). Buna göre Türk polisi ortalama 44.98'lik bir oranla aynı konuda 34.90'lık bir orana sahip Teksas polisine göre önemli ölçüde daha fazla olarak, kaçan şahsın alkollü olduğu için kaçabileceğini düşünmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın amacı, araçlı polis takiplerine ilişkin Türkiye ve Teksas polisleri arasında istatistikî veri ve analizlere dayalı karşılaştırmalar yaparak uygulamaya dönük çıkarımlar yapmaktır. Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, Türkiye'de araçlı polis takiplerine ilişkin politikaların yazılı olarak belirlenmediği, bu politikaların kurumca belirlenmeyişi ile doğru orantılı olarak araçlı polis takiplerinin büyük bir oranda görevli memurların inisiyatifi doğrultusunda yürütüldüğü görülmektedir.

Ayrıca, hem Türk polisi hem de Teksas polisi tarafından araçlı polis takipleri suç ve suçlu ile mücadelede önemli bir yöntem olarak görülmesine rağmen, analiz sonuçları Türk polisinin bu konuda hem teknik hem de hukuki açıdan yeteri kadar eğitilmediğini göstermektedir. Buna, Türk polisinin araçlarının takipler açısından yeterli donanıma sahip

olmadığını düşüncesi deeklendiğinde, araçlı polis takipleri ile ilgili olarak Türk polisi açısından çalışmalar ve düzenlemeler yapılması gerektiği ve bu konuya yönelik hizmet içi eğitimlerin de sistemli bir şekilde artırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

Bu bağlamda, örneğin, kaçan şahısları yakalama oranını arttırabilmek ve takiplerden kaynaklanan olası riskleri en aza indirebilmek için bazı polis birimleri tarafından kullanılan ‘yapışkan köpük’ ve ‘yol kaparı’ gibi yöntemlerin kullanımının hukuki çerçeveyi de içine alacak şekilde tartışmaya açılması ve bu tür uygulamaların yaygınlaştırılmasının yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Türk polisi açısından mevcut durum değerlendirildiğinde yapılan takiplerin en uygun ve güvenli şekilde sonlandırılması için yerleşmiş uygulamalar olmadığı görülmektedir. Güvenlik güçlerinin yol kaparı gibi tedbirleri, ya bu tür imkânlara sahip olmadıklarından hiç uygulayamadıkları, ya da kanuni çerçevesi net olarak belirlenmediğinden dolayı uygulamakta tereddüt ettikleri düşünülmektedir.

Kayseri ili Pınarbaşı İlçe Emniyet Müdürlüğüne, 25 Mayıs 2012’de yapılan intihar saldırısı ve öncesinde yaşananlar konuyla ilgili iyi bir örnek teşkil etmektedir. Söz konusu olayda teröristler öncelikle Kahramanmaraş’ın Göksun ilçesinde Jandarma görevlilerinin dur ihtiarına uymamışlar, daha sonra güvenlik güçlerinin yaklaşık 90 km boyunca takibi altında Pınarbaşı’na kadar gelerek burada üzerlerindeki bombayı patlatarak 2 polisi şehit etmiş ve çok sayıda sivilin de yaralanmasına neden olmuşlardır. Bu olay, araçlı polis takipleri ile ilgili yapılacak hukuki ve teknik içerikli çalışmaların ne kadar yerinde olduğunu açıkça göstermektedir.

Bu çalışmada yapılan analizler ayrıca, takiplerin psikolojik boyutlarının da göz ardı edilmemesi gerektiğini göstermektedir. Her ne kadar, oldukça farklı kültürlerin polisleri olsalar da, hem Türk, hem de Teksas polisleri birbirlerine yakın oranlarla, kaçan şahısların yakalanmasını bir onur meselesi olarak gördüklerini ve kaçan bir şahsı kovalamaya başladıktan sonra şahsı yakalamadan bu takibe son vermenin kendileri açısından son derece zor olduğunu ifade etmektedirler. Bu durumun başta politika üretme süreçleri olmak üzere, hizmetiçi eğitimlerde de göz önünde bulundurulması gerektiğine inanılmaktadır. Bu yönüyle, takiplerle ilgili hizmetiçi eğitim müfredatına teknik bilgilerin yanı sıra, görevli memurların bu takipleri başlatma, sürdürme ve sonlandırma sırasında hissedebilecekleri olumsuz psikolojik baskıyı en

aza indirmeyi ve bir nevi bu konuda görevli memurlara iç disiplin kazandırma'yı hedefleyen yaklaşımlar da ilave edilmelidir.

Çalışmanın ilginç sonuçlarından biri de, Türkiye açısından alkollü araç kullananlara yönelik yeteri kadar caydırıcı kanuni müeyyideler uygulanmadığı anlamına gelebilecek bulgulardır. Birleşmiş Milletlerin 2003 verilerine göre, Amerika'da kişi başına tüketilen yıllık alkol miktarı, Türkiye'de tüketilen miktarın 6 katından fazla olmasına (UN, 2003) ve dolayısı ile Teksas'daki tüketimin de Türkiye'dekinden daha yüksek olmasının beklenmesine rağmen, bu çalışmanın bulguları ilginç bir şekilde, alkollü araç kullanmanın Teksas'a oranla Türkiye'de kolluk tarafından önemli ölçüde daha çok görülen ya da beklenen bir durum olduğunu göstermektedir.

Bu araştırmanın diğer önemli bir bulgusu da Türk polisinin, Teksas polisine oranla takipler sonucu meydana gelebilecek yaralanma ve ölümlerden dolayı tutuklanma riski algısının daha yüksek olmasına rağmen, bu sonuçları doğurması muhtemel olacak şekilde silah kullanma eğilimlerinin istatistikî anlamlılık derecesinde daha yüksek olmasıdır. Bu olgu, Türk polisinin, yargısal denetimin etkisini üzerinde daha belirgin bir şekilde hissetmesine rağmen kaçan şahısları durdurmak için nispeten yüksek sayılabilecek bir silah kullanma eğilimi olduğu anlamına gelmektedir. Ancak hemen belirtmek gerekir ki bu bulgu, takipler sırasında gerçekten meydana gelen silah kullanma olaylarının karşılaştırılması ile değil, katılımcı polislerin konu ile ilgili sorulara verdikleri cevaplara dayalı olarak elde edilmiştir. Yapılan hizmetiçi eğitimlerde bu konunun da mutlaka sistemli bir şekilde ele alınması ve bu bağlamda, araçlı takiplerde silah kullanma eğiliminin güvenlik zaafı oluşturmayacak derecede ve şekilde en düşük seviyeye indirilebilmesi için görevli polislerin bilinçlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Sonuç olarak, araçlı polis takiplerine ilişkin uygulama standartlarının uzun kurumsal çabalar sonucunda oluşturulabileceği gerçeği kabul edilmekle birlikte, bu yönde yapılacak çalışmaların hem olası can kayıplarının önüne geçilmesine hem de adaletin ilk kapısı olarak kabul edilen polis teşkilatının saygınlığının korunmasına önemli katkıları olacağı değerlendirilmektedir.

Kaynakça

- Abney v. Coe, 493 F.3d 412 (4th Cir. 2007).
- Alpert, Geoffrey P., (1988), "A factorial analysis of police pursuit driving decisions: A research note", *Justice Quarterly*, C.15, S2, ss.347-359.
- Alpert, Geoffrey P., (1997), *Police pursuit: Policies and training*, National Institute of Justice, US Department of Justice.
- Alpert, Geoffrey P. ve Dunham, Roger, G., (1988), "Research on police pursuits: Applications for law enforcement", *American Journal of Police*, C. 7, ss.123-131.
- Altıparmak, Cüneyd, (2009), "Ülkemizdeki Kolluk Düzenlemeleri Açısından Hukuk Devletinde Özgürlük ve Güvenlik İkilemi", "Hukukun Gençleri Sempozyumu-1. <http://www.umut.org.tr/HukukunGencleri/TamMetinlerSunular/CuneydAltıparmak.pdf>. (E.T. 16.02.2012).
- Auten, James, (1991), *Police pursuit driving in Illinois: 1990*. Champaign: University of Illinois.
- Beckman, E., (1986), "Pursuit driving: A report to law enforcement on factors in police pursuits", *Michigan Police Chiefs Newsletter*, ss.26-34.
- Beshers v. Harrison, 495 F.3d 1260 (11th Cir. 2007).
- Best, David, & Eves, Kate, (2005), "Why are there no lessons learned from road traffic incidents involving the police?", *Criminal Justice*, 5 (1), ss.37-53.
- Birleşmiş Milletler, (2003), Birleşmiş Milletler Veritabanı. http://data.un.org/Data.aspx?q=alcohol+consumption&d=WHO&f=M EASURE_CODE 3aWHOSIS_000011 (E.T. 03.02.2012).
- Blum, Karen, (2007), "Scott v. Harris: Death knell for deadly force policies and Garner jury instructions", *Sycrause Law Review*, C. 58, s.45, Suffolk University Law School Research Paper No. 08-06.
- Brosseau v. Haugen, 543 U.S. 194 (2004).
- California Highway Patrol, (1983), *California Highway Patrol Pursuit Study*, California Highway Patrol, Sacramento, CA.
- California Highway Patrol, (1995), *California Highway Patrol Pursuit Study*, California Highway Patrol, Sacramento, CA.

- Charles, Michael, T., Falcone, David. N., & Wells, Edward, (1992), *Police pursuit in pursuit of policy: The policy issue, legal and literature review, and an empirical study* (C. 1). Washington, DC: AAA.
- Crew, Robert. E., ve Hart, Robert A, (1999), "Assessing the value of police pursuit", *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, C. 22, S.1, ss.58-73.
- Crew, Robert, E., Fridell, Lorie, A., ve Pursell, Karen (1995), "Probabilities and odds in hot pursuit: A benefit- cost analysis". *Journal of Criminal Justice*, C.23, S.5, ss.417-424.
- Davis v. Township of Hillside, 190 F.3d 167 (3d Cir 1999).
- Department of California highway patrol transportation and housing agency, (1995), *The evaluation of risk initial causes v. final outcome in policy pursuits business*.
- Fennessy, Edmund, F., Hamilton, T., Joscelyn, Kent, B. ve Merritt, J. S., (1970), *A Study of the Problem of Hot Pursuit by the Police*, The Center for the Environment and Man, Hartford, CT. Foundation for Traffic Safety.
- Graham v. Connor, 490 U.S.386 (1989).
- Helseth v. Burch, 109 F. Supp. 2d 1066, 1078 (D. Minn 2000).
- Hicks, Wendy L., (2003), "Police Vehicular Pursuits: An Overview of Research and Legal Conceptualizations for Police Administrators", *Criminal Justice Policy Review*, C.14, S.1, ss.75-95.
- Hicks, Wendy. L., (2006), "Police vehicular pursuits: A descriptive analysis of state agencies' written policy", *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, C. 29, S.1, ss.106-124.
- Hill, John, (2002), "High-Speed Police Pursuits", *FBI Law Enforcement Bulletin*, 00145688, Jul, C. 71, S. 7.
- Homant, Robert, J., ve Kennedy, Daniel, B. (1994), "The effect of high speed pursuit policies on officers' tendencies to pursue", *American Journal of Police*, C.13, ss.91-111.
- Kalton, Graham (1983), *Introduction to Survey Sampling*, Sage University Paper Series on Quantitative Applications in the Social Sciences, Series No. 07-035, Beverly Hills, CA, and London: Sage Publications.

- Kappeler, Victor E., (1993), *Critical Issues in Police Liability*, Waveland Press, Prospect Heights, IL.
- MacDonald, John, M. ve Alpert, Geoffrey, P., (1998), "Public attitudes towards police pursuit driving", *Journal of Criminal Justice*, C. 26, S. 3, ss.185-194.
- Oechsli, S., (1990), *Kentucky State Police Pursuit Study 1989-1990*, Rockville, MD: National Institute of Justice.
- Patinkin, H. P. ve Bingham, H., (1986), "Police motor vehicle pursuits: the Chicago experience", *The Police Chief*, C. 53, S. 7, ss.61-62.
- Payne, Dennis. M. ve Fenske, John, C., (1997), "Michigan emergency response study phase III: Implications of the failure to report pursuits and inaccurate accident reporting: A research note", *Policing: An International Journal of Police Strategy and Management*, C.20, S. 2, ss.256-269.
- Plesko, Forrest, (2007), (Im)Balance and (Un) Reasonableness: High-Speed Police Pursuits, the Fourth Amendment, and Scott v. Harris, 85 Denv. U.L.Rev.463, 2007.
- Salkind, Neil. J. ve Rasmussen, Kristin, (2007), *Encyclopedia of Measurement and Statistics*, Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Scott v. Harris, 127 S.Ct. 1769 (2007).
- Sharp v. Fisher, 406CV020, U.S. Dist. Lexis 54535 (S.D. Ga. 2007).
- Tennessee v. Garner, 471 U. S. 1 (1985).
- Thornton v. Shore, 666 P.2d 655 (Kan. 1983).
- Van Sant, R., (1998), "High-Speed Chases: Mayhem on the Street", *The Cincinnati Post*, May 19).
- West Virginia v. Fidelity Gas & Casualty Co. of N.Y., 263 F. Supp. 88 (D.W.Va. 1967).
- Yargıtay Kararları, (2010), CD 30/11/2010 tarihli Esas No:2010/2565, Karar No:2010/7628 sayılı içtihadı.